

Situri fortificate din microzona Țahnăuți - Țareuca - Rezina*

Aurel ZANOCI, Ion NICULIȚĂ, Mihail BĂȚ

În dreapta drumului național R20 (Călărași-Râbnița), între satul Țahnăuți și orașul Rezina sunt cunoscute mai multe situri arheologice, încadrate în intervalul de timp eneolitic - evul mediu timpuriu. Printre acestea se remarcă trei fortificații, semnalate la sfârșitul anilor '40 - începutul anilor '50 de către G.D. Smirnov, T.S. Passek, O.N. Melnikovskaja și G.B. Feodorov. Localizarea lor, însă, nu era clară, pe alocuri chiar contradictorie. Cu scopul de a verifica și a localiza GPS aceste situri autorii au efectuat recent perieghize în această microzonă. Ca urmare au fost „redescoperite” cetățuile de la Țahnăuți, Țareuca și Rezina.

Situl fortificat Țahnăuți a fost descoperit în anul 1951 de către G.B. Feodorov, care, însă nu face nici-o descriere și încadrare cultural-cronologică. În urma cercetărilor pereghetice din 2016 s-a stabilit, că fortificația (coordonatele sitului: 47°43'34"N; 28°53'25"E) se află la cca 1,3 km sud-est de satul Țahnăuți, la marginea pădurii. Ea este amplasată pe capătul unui promontoriu cu altitudinea relativă de cca 6-7 m și avea o formă ovală în plan cu dimensiunile de cca 90×40 m (cca 0,25 ha). Cetățuia a fost înconjurată de un val cu șanț adiacent, care s-au păstrat cel mai bine pe latura de sud-vest. Actualmente valul are lățimea la bază de cca 3-4 m și înălțimea de cca 1,0 m. Șanțul are lățimea de cca 2,5 m și adâncimea de cca 1,8 m. Intrarea în fortificație se afla, probabil, pe latura de nord unde, la poalele promontoriului se află un izvor. Calea de acces de la izvor spre cetate este flancată la est de un val. La nord de fortificație, la o distanță de cca 200 m se află așezarea deschisă Țahnăuți, de tip Cozia-Saharna, investigată de O.N. Melnikovskaja (1951) și A.I. Meljukova (1979). Pe suprafața cetății nu au fost descoperite materiale arheologice crono-indicatoare. Însă, plecând de la analogiile existente, precum și nemijlocita apropiere a așezării de tip Cozia-Saharna, fortificația de la Țahnăuți poate fi atribuită, cu unele rezerve, aceleiași culturi.

---

* Cercetarea a fost realizată în cadrul Proiectului instituțional 15.817.06.20F „Centre rezidențiale și așezări rurale din silvostepa pruto-nistreană în mileniul I a. Chr. - prima jumătate a mileniului I p. Chr.”

O altă fortificație (coordonatele sitului: 47°44'13"N; 28°55'36"E) a fost localizată în dreapta drumului de țară Rezina-Echimăuți, la cca 100 m vest de acesta. Conform descrierilor făcute de T.S. Passek, în urma peregrinajelor și sondajelor din 1947, în acest loc se află situl Stohnaia I. Însă, G.B. Fedorov, în 1950, localizează aici situl Țareuca, la care întreprinde în anii următori cercetări arheologice pe o suprafață de cca 200 m². După G.B. Fedorov, dar și a observațiilor noastre situl este amplasat pe un promontoriu, format de două văi nu prea adânci. Incinta are o formă quasi-trapezoidală cu dimensiunile cca 50×38 m (cca 0,16 ha). Pe teren valul poate fi observat doar pe latura de vest, unde acesta are o lățime la bază de cca 4-5 m și înălțimea de cca 0,6-0,8 m. Însă, în urma studierii ortofotoplanurilor (geoportul.md; Google Earth) urmele unui sistem defensiv sunt vizibile și pe restul laturilor. Atât T.S. Passek, cât și G.B. Fedorov au descoperit pe cetate trei nivele de locuire: Cucuteni-Tripolie, Cozia-Saharna și medieval. G.B. Fedorov, în pofida faptului că nu a secționat sistemul defensiv, atribuie această cetate slavilor.

Cel de al treilea sit este localizat la vest de orașul Rezina, la cca 300 m sud de drumul R20. Fortificația a fost descoperită în anul 1946 de către G.D. Smirnov, care o semnalează ca Stohnaia. Mai târziu, aceeași cetate apare la I. Hâncu, cu numele de Rezina. Fortificația (coordonatele sitului: 47°44'44"N; 28°56'46"E) este amplasată pe un promontoriu format de două râpe, care se unesc în partea de est într-un canion ce se prelungește până la malul Nistrului. Incinta are formă quasi-triunghiulară cu suprafața de cca 2 ha. Conform informațiilor lui G.D. Smirnov, dinspre vest era apărată prin intermediul unui val (h = 2 m) cu șanț adiacent. Actualmente valul nu se mai păstrează, fiind distrus de construcțiile moderne. În schimb, pe capătul promontoriului mai este vizibilă o movilă (probabil urmele unui turn) de la care pleacă pe panta de sud un drum de acces, flancat pe ambele părți de valuri. G.D. Smirnov, I. Hâncu, precum și autorii au colectat de pe suprafața cetății fragmente de ceramică tracogetică și de amfore grecești.